

CONSIDERAȚII PRIVIND LIMBAJUL CALOMNIOS ȘI INSULTA PRIN PRESĂ

dr. Daniela Mirela Dragotă

The paper refers to some practical aspects of the calumny language and to the abuse made of it in the Romanian Penal Code. We tried to emphasize the effects on the social life created by the modifications that have occurred in legislation in this matter. The European Community tried to warn the Romanian politicians about the severity of some articles from the Penal Code. They asked the Romanian lawgivers to be constant and to assure an equilibrium in their decisions. Unfortunately, more than five modifications occurred in the Romanian Penal Legislation, in recent years.

1. Explicație. Prin prezentul demers științific ne-am propus a demonstra că există o stare inexplicabilă de tensiune și neînțelegere, între legiuitorul român și cel occidental, pe de-o parte, și între societatea civilă, mass media și reprezentanții puterii din țara noastră, pe de altă parte. Faptul că se menține o stare de tensiune în viața politico-socială a României generează invariabil incertitudine și confuzie. Cea mai la îndemână demonstrație este aceea a numeroaselor modificări care au fost făcute, în mai puțin de cinci ani, Codului Penal al României. Calomnia și insulta sunt, de fapt, “vedetele” celor mai crâncene dispute dintre putere și oamenii de presă.

2. Definiție și reglementare legală. Insulta este atingerea adusă onoarei ori reputației unei persoane prin cuvinte, prin gesturi sau prin orice alte mijloace ori prin expunerea la batjocură; se pedepsește cu amendă (art.63 al. 2 Cod penal: 1.500.000 – 100.000.000 lei). Aceeași pedeapsă se aplică și în cazul când se atribuie unei persoane un defect, o boala sau infirmitate care, chiar reale de-ar fi, nu ar trebui relevate. Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Împăcarea părților înlătură răspunderea penală. Insulta se săvârșește cu intenție (directă – când făptuitorul prevede rezultatele faptei; indirectă – când făptuitorul deși nu urmărește obținerea rezultatului, acceptă posibilitatea producerii rezultatului¹). Calomnia este afirmarea ori imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară ori disprețului public. Calomnia se pedepsește cu închisoare de la 2 luni la 2 ani sau amendă (5.000.000 – 300.000.000 lei – cf. art. 63 alin. 3 Cod Penal). Calomnia se săvârșește cu intenție (directă / indirectă).

3. Procedura (până la discuțiile asupra modificărilor din 2007). Partea vătămată formula plângerea prealabilă, organele de cercetare și urmărire penală nu se puteau sesiza din oficiu, plângerea trebuia să cuprindă descrierea faptei, a elementelor din text care reprezentau insulta sau calomnia. În plângere se putea cere și plata unor despăgubiri (daune morale), fără taxa de timbru. Plângerea penală trebuia să fie semnată de partea care se considera vătămată. Plângerea prealabilă se adresa direct instituției de Judecată. Aceasta trebuia să fie formulată în termen de maximum 2 luni de la data când persoana vătămată știa cine este făptuitorul. Când acesta era necunoscut, partea vătămată se

¹ Runcan, Miruna - A patra putere. Legislație și etică pentru jurnaliști, Ed. Dacia, 2002

putea adresa organului de cercetare penală (poliție) pentru identificarea autorului. Lipsa nejustificată a părții vătămate (și a avocatului acestuia) la 2 termene consecutive în fața primei instanțe de judecată se considera drept retragere a plângerii penale. În caz de condamnare, instanța putea dispune și de plata de despăgubiri către partea vătămată, afară de cheltuielile de judecată ce se plăteau tot de către inculpat sau de către partea responsabilă, civilmente. Dacă intervenea achitarea, aceasta se pronunța pentru că fapta nu prezenta gradul de pericol social al infracțiunii ori pentru că instanța a constatat existența unei cauze care înlătură caracterul penal al faptei, sau pentru că lipsește vreunul din elementele constitutive ale infracțiunii. Instanța îl poate obliga pe inculpat (autor al afirmațiilor ofensatoare) la plata despăgubirilor civile (daune morale), chiar dacă nu se pronunța o sentință penală². Instanța va respinge solicitarea de a se acorda despăgubiri civile dacă achitarea se pronunța pentru că fapta nu există sau dacă fapta nu a fost săvârșită de inculpat. Sentința penală pronunțată de judecătoria nu poate fi atacată cu apel, ci doar cu recurs, care se judecă la tribunal. Termenul de recurs era de 10 zile și curgea de la data pronunțării sentinței. Hotărârea instanței de recurs fiind definitivă, alte căi ordinare de atac nu existau, însă se putea apela la căile extraordinare de atac: contestația în anulare, revizuirea, recursul în anulare, recursul în interesul legii. De asemenea, în termen de 6 luni de la data deciziei penale pronunțată de instanța de recurs (tribunalul), se putea adresa către CEDO³. În procesul civil, vinovăția diferă de cea din penal. Dacă se dovedește un prejudiciu și o legătură causală între faptă și prejudiciu, pârâtul și partea responsabilă civilmente - răspundeau în solidar. Acțiunea civilă, în instanță, se timbra la valoarea pretențiilor. Deci, reclamantul plătea o taxă de timbru proporțională cu cuantumul despăgubirilor pretinse. Partea responsabilă civilmente se poate întoarce cu o acțiune în regres împotriva pârâtului pentru a-și recupera suma pe care a fost obligată de instanță să o achite reclamantului. Altfel spus, partea civilmente responsabilă este cea executată, iar la rândul ei, se întoarce împotriva pârâtului. Termenul general de prescripție în civil era de 3 ani, ceea ce lungea termenul până la care pârâtul (cel care proferea insulta sau calomnia) putea fi dat în judecată. Sentința se putea ataca cu apel și recurs, în urma căreia aceasta devenea irevocabilă. Dacă instanța dispunea achitarea inculpatului apreciind că fapta nu prezintă gradul de pericol social specific al infracțiunii, aplica acestuia – autor al afirmațiilor ofensatoare – sancțiune administrativă, adică o amendă în cuantum de: 5.000.000 lei – 300.000.000 lei. În caz de condamnare, instanța putea dispune și plata de despăgubiri (daune morale), dar nu este obligatoriu. Daunele morale se stabilesc de judecător (indiferent de pretențiile părții vătămate) în baza aprecierii suferinței ori rușinii provocate părții vătămate prin afirmațiile defăimătoare⁴. Cererea de despăgubiri civile se respingea dacă achitarea se pronunța pentru că fapta imputată nu exista, ori nu era săvârșită de inculpat. Cererea de despăgubiri civile se poate adresa instanței în termenul general de 3 ani. În raport de cuantumul despăgubirilor solicitate, cererea se adresează Judecătoriei – pentru sume până la 2 miliarde de lei sau Tribunalului – la daune de peste 2 miliarde.

4. Reflectarea în mass media. Până în acest moment, insulta și calomnia puteau leza doar persoane fizice! Persoanele juridice nu puteau face plângere pentru insultă sau calomnie. Dar... recent, într-un interviu difuzat pe postul de televiziune Realitatea TV, la emisiunea “Zece fix”, ministrul Justiției, Monica Macovei a afirmat că “[...] Insulta și

² Turianu, Corneliu – *Insulta și calomnia prin presă*, Ed. All Beck, București, 2000

³ *Jurisprudență: Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului - Culegere selectivă*, Ed. Polirom, Iași, 2000

⁴ Muraru, Ioan - *Protecția constituțională a libertăților de opinie*, Ed. Lumina Lex, 1999

calomnia erau infracțiuni... și chiar dacă nu te trimitea la închisoare îți dădeau o amendă penală, dar aveai cazier [...]. [REALITATEA TV, 2006]. După apariția ministrului Justiției pe posturile naționale de televiziune, foarte multe dintre ziarile românești au punctat, ca un aparent triumf, faptul că erau dezincriminate articolele 205, 206 și 207 CP, respectiv insulta, calomnia și proba verității. Și astfel, miile procese pe rol având ziaristii pe post de acuzați, își pierdeau obiectul, ceea ce însemna continuarea lor în civil. [ROMÂNIA LIBERĂ, 2006]. Au venit apoi mulțimi de avertismente dinspre comunitatea europeană, Rapoartele de țară, pe ultimii doi ani, spunând cu claritate că menținerea insultei și calomniei în Codul Penal și utilizarea lor împotriva jurnaliștilor contravin Convenției Europene a Drepturilor Omului și jurisprudenței Curții Europene. Deci, dacă mai era nevoie de vreun "deci", acestea sunt jaloanele la care ne cere Europa să ne referim, și nu la – de exemplu - Codul Penal Italian, la fel de "capricios" și de necontestat ca și cel românesc.

Întorcându-ne în timp, în anul 2003, nu au existat progrese în mai multe investigații privind cazurile de violență împotriva jurnaliștilor. Autoritățile nu au reușit să îi găsească pe agresorii unui jurnalist din Timișoara care a fost bătut grav, în decembrie 2003. Reporterul, angajat cotidianului "Evenimentul Zilei", a criticat frecvent liderii unui partid și activitățile lor de afaceri în județul Timiș. Victima a dat în judecată poliția. Oficialii locali și-au exprimat nemulțumirea față de modul de aplicare a legii, pentru lipsa de progres în investigații. Anchetatorii nu au reușit, de asemenea, să identifice persoanele care au bătut doi jurnaliști de la România Liberă și Evenimentul Zilei, în iulie 2003. Jurnaliștii scriseseră numeroase articole despre presupusele activități ilegale ale autorităților locale și liderilor minerilor din regiunea Văii Jiului.

Ziarul "Gazeta de Sud" a făcut apel împotriva unei sentințe judecătorești care dădea câștig de cauză fostului prefect al județului Olt, Marin Diaconescu. Acesta ceruse daune în valoare de 18.000 USD (600 milioane lei) pentru relatările ziarului privind persoana sa. Parchetul General a respins apelul. Legile restricționând libertatea de expresie au continuat să provoace îngrijorare în rândul media și a ONG-urilor. Ofensa de insultă adusă autorităților poate fi pedepsită cu amendă. În plus, guvernul poate pedepsi calomnia cu termene cu închisoare de 2 până la 24 luni, care poate crește la 3 până la 36 de luni dacă subiectul calomniei au fost oficialități publice.

Mai apoi, Parlamentul României a adoptat noul Cod Penal, care a redus pedeapsa pentru calomnie la 10 până la 120 de "zile-amendă", ceea ce înseamnă că o sentință este dată ca număr de zile, iar persoana care primește sentința trebuie să plătească o amendă între 3,30 USD și 33 USD (100,000 și 1.000.000 lei)⁵. Noul Cod Penal urma a intra în vigoare în iunie 2005, anul următor. La vremea respectivă, au existat multe acuzații de subiectivism pro-guvernamental și auto-cenzură în interiorul postului Radio România (SRR). În aprilie, un grup de reporteri de știri din SRR au făcut acuzații privind ceea ce ei au numit "cenzura sofisticată" din cadrul redacției. Cerasela Rădulescu, unul dintre protestatari, precum și membri ai partidelor politice din opoziția de atunci, au acuzat că afirmațiile critice la adresa fostului premier, Adrian Năstase, și alți oficiali PSD, erau deseori tăiate din materialele difuzate în principalele programe de știri și mutate în cadrul altor programe de știri mai puțin ascultate. La începutul lunii decembrie, Rădulescu a vorbit public despre cazul ei, afirmând că situația în cadrul SRR nu s-a schimbat semnificativ și că a trebuit să se mute la un alt departament din cauza presiunilor din partea conducerii și a piedicilor care i-au fost puse în munca sa.

⁵ Eremia, Mihail Constantin - Dreptul comunicării (Legislația și Jurisprudența presei), Ed. Credis, 2005

5. Situații similare și în alte țări. La 18 aprilie și 6 iunie 2002 au fost adoptate de către Parlamentul Republicii Moldova, Codul Penal și, respectiv, Codul civil, intrate în vigoare la 12 iunie 2002, și menite să înlocuiască vechile codurile sovietice, aplicabile încă din 1964. Codul civil prevedea noi restricții la libertatea de exprimare și de informare. Organizațiile de media și-au exprimat îngrijorarea în legătură cu conservarea în Codul Penal a articolului privind calomnia, care prevede drept sancțiune închisoare până la 5 ani. În timp ce în țările lumii civilizate se promova excluderea acestui articol din Codul penal, ca un principiu ce corespunde normelor unui regim democratic real, în Republica Moldova se adopta un Cod penal care pedepsea calomnia exclusiv cu privațiunea de libertate. Acest articol putea fi folosit ca un mijloc eficient de intimidare a presei și putea aduce prejudicii serioase democrației și libertății de exprimare. Abia în aprilie 2004 Parlamentul a abrogat articolul 170 Calomnie din Codul Penal. Eliminarea din noul Cod civil a plafonului compensației prejudiciului moral cauzat de lezarea onoarei și demnității persoanei reprezintă o altă lovitură aplicată presei. Aceasta prevedere poate fi utilizată, cu siguranță, în mod abuziv de către persoanele interesate pentru a intimida presa, a falimenta și a distruge mijloacele de informare în masa și jurnaliștii. De asemenea, această prevedere avea să aibă un impact negativ asupra libertății de exprimare în general și avea să intensifice autocenzura.

6. Infrațiuni sau nu? Revenind la anii 2005 și 2006, putem spune că jurnaliștii au din nou momente de asigurare a libertății de exprimare. În septembrie 2005, Guvernul a adoptat proiectul noului Cod Penal, din care au fost eliminate infrațiuni care au generat multe discuții. Cele mai importante modificări erau legate de libertatea de exprimare, fiind eliminate insulta și calomnia. Acest lucru nu însemna însă că ziariștii și instituțiile de presă, cărora li s-au aplicat cu precădere aceste infrațiuni, nu mai răspundeau în fața legii atunci când aduceau atingere imaginii sau demnității altor persoane. Ministrul Justiției, Monica Macovei, promitea atunci că “Există răspundere, dar numai civilă, nu și penală” și că “Se renunță la intenția inițială de a elimina taxa de timbru din procesele civile care au ca obiect insulta și calomnia”.

În septembrie 2006, în premieră pentru sistemul judiciar românesc, s-a introdus un articol care reglementa răspunderea penală a persoanei juridice. Odată cu intrarea în vigoare a Codului Penal, insulta și calomnia nu mai sunt considerate infrațiuni, la fel ca și adulterul și vagabondajul. Noul Cod Penal prevedea pedepse mai dure pentru discriminare. Astfel, orice infracțiune va fi considerată cu circumstanțe agravante dacă a avut drept mobil rasa, naționalitatea, etnia sau oricare altă discriminare. De asemenea, apărea pentru prima oară infracțiunea de instigare la discriminare. Tot ca o noutate a codului penal, din octombrie intră în vigoare și răspunderea penală a persoanei juridice.

7. Statutul jurnalistului în relația cu societatea și legiuitorul. Poate că în foarte multe situații, oamenii s-au întrebat cum îndrăznesc jurnaliștii și ce anume “îi mână” în a încerca să descopere adevărul. Există reguli și coduri care impun o anumită conduită profesională, chiar și acelor care nu țin cont întotdeauna de această nobilă meserie. Astfel, trebuie spus că există o Convenție a organizațiilor de media care a elaborat un statut al jurnalistului. Potrivit acestuia, chiar dacă ziaristul trece, în ochii unora, drept “calomniatorul” de frunte al societății, publicul larg are dreptul să știe că profesiunea de jurnalist este liberă și independentă, în concordanță cu principiile dreptului la liberă exprimare și ale dreptului la informație, enunțate de Declarația Universală a Drepturilor Omului, de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, de Constituția României, precum și de Codul Deontologic al Jurnalistului.

Jurnalist este acea persoană care exercită dreptul inviolabil la liberă exprimare⁶ și a cărei principală sursă de venituri este obținută din realizarea de produse jurnalistice - fie ca angajat, fie independent - indiferent de domeniul mass-media în care lucrează (presă scrisă, audiovizual, online etc.).

[CONVENȚIA ORGANIZAȚIILOR MEDIA, 2004]

Note

[REALITATEA, 2006] = 8 Iunie 2006, EMISIUNEA “Zece fix”, Realitatea TV

<[...] Monica Macovei: Deci nu mai este răspundere penală. Insulta și calomnia erau infracțiuni și chiar dacă nu te trimitea la închisoare îți dădeau o amendă penală, dar aveai cazier.

Stelian Tănase: Sunt jurnaliști care au primit amenzi penale și jurnaliști foarte cunoscuți care au cazier pe tema asta.

Monica Macovei: Foarte mulți. Sigur. Îmi amintesc și de cazul Sabău care a fost și trimis la închisoare. Pentru că era recidivist, în copilărie furase niște biciclete.

Stelian Tănase: A fost o epidemie la un moment dat. Toată lumea dădea în judecată și se plângea de jurnaliști, pentru te miri ce.

Monica Macovei: Bun. Deci, nu mai e răspundere penală. A rămas ceea ce era tot timpul, și anume, răspunderea civilă. Dar asta a fost ceea ce am argumentat și pe vremea când eram în societatea civilă. Nu trebuie condamnați penal. E suficientă răspunderea civilă. Care s-a aplicat întotdeauna potrivit Codului Civil care are o singură propoziție: „*Oricine cauzează altuia un prejudiciu e dator să-l repare*”. Fie că e un alt fel de prejudiciu sau acesta.

Stelian Tănase: În zona presei intră chestii de imagine, de prestigiu, zice că a pierdut alegerile că ai scris tu un articol defăimător sau că a fost demis din postul de ministru...

Monica Macovei: Te duci în fața instanței civile, judecătorului civil și ia o decizie, dar nu e o sancțiune penală. Și se plătesc taxe de timbru. Cel care cere, de exemplu vă cere 100 de milioane de lei că ați vorbit urât despre el, atunci trebuie să plătească taxa la această sumă. Așa cum plătește și unul care cere despăgubiri că i-a căzut, nu știu, un ghiveci în cap.

Stelian Tănase: Adulterul și vagabondajul am văzut că le-ați scos.

Monica Macovei: Asta cred că nu ridică problemă. Nu se mai foloseau și plus că vagabondajul este oricum, contravenție, iar adulterul să fim serioși, e penibil să mai trimitem oamenii, să-i condamnăm penal. Nu se mai folosea. Nu mai spun că adulterul se dovedea numai cu scrisori sau prin flagrant.

Stelian Tănase: Vagabondajul venea de la Ceaușescu, te prindea că nu lucrezi, n-ai serviciu, te condamna pentru vagabondaj.

Monica Macovei: Practic nu prea mai erau folosite și am considerat că e bine să le și scoatem. Dar să știți că motivul principal pentru care am modificat Codul Penal și respectiv, Codul de procedură în clipa asta a fost pentru că aveam obligație pe măsuri anticorupție, să adoptăm și în România răspunderea penală a persoanei juridice. Și atunci, pentru că am făcut un capitol în Codul Penal, pe răspunderea penală a persoanei juridice, am mai făcut și aceste modificări.

Stelian Tănase: Explicați. Ce înseamnă asta? Răspunderea penală a persoanei juridice.

Monica Macovei: Asta înseamnă că firmele, companiile, vor răspunde și ele penal. Până acum nu se putea. Răspundea numai funcționarul X, angajatul X din firmă..

Stelian Tănase: Firma poate fi judecată la anumite daune, pentru că ți-a făcut rău, poate fi eventual dizolvată, dacă a făcut și mai mari rele? Explicați.

⁶ Middleton, Kent - Legislația comunicării publice, Iasi, Polirom, 2002

Drept public

Monica Macovei: O companie poate să răspundă penal pentru oricare din infracțiunile din Codul Penal. Sigur că violul nu o să-i fie aplicabil. Dar dacă una e aplicabilă poate fi sancționată penal.

Stelian Tănase: Pentru corupție de pildă, nu? A corupt o altă firmă să-i dea comenzi. Sau primăria săraca...

Monica Macovei: Și asta nu exclude răspunderea penală a persoanei din firmă, vinovată. Sigur că pe firmă ca instituție...

Stelian Tănase: Deci vor fi două procese de fapt. Vinovatul care a semnat hârtia și a făcut actul respectiv, dar și firma.

Monica Macovei: Dar care câteodată poate să nu existe. Firma nu o poți trimite la închisoare. Și atunci sancțiunile sunt de altă natură. Sunt amenzi, sunt publicitate negativă, -de exemplu, dacă eu am pus pe piață produse care nu respectau calitativ standardele, nu știu, pâine prost făcută, ciocolată veche- atunci sunt obligat să-mi fac publicitate negativă, adică să scriu, eu am vândut ciocolată veche. Nu mai cumpărați de la mine.

Stelian Tănase: Deci asta poate să fie sancțiunea.

Monica Macovei: E una din sancțiuni. Amendă, astfel de publicitate negativă...

Stelian Tănase: Dar firma poate fi dizolvată considerând că activitatea ei e încălcată?

Monica Macovei: Depinde de fapt. Mai departe. Ele merg în funcție de gravitate. Se pot închide temporar puncte de lucru, se poate închide o activitate, se poate ridica autorizația pentru activitatea care a produs această acțiune.

Stelian Tănase: De pildă firma care e acum acuzată că a răspândit gripa aviară, conform acestui Cod poate fi închisă.

Monica Macovei: Poate fi.

Stelian Tănase: Pentru că e un dezastru ce au provocat. Dacă va constata judecătorul, nu noi.

Monica Macovei: În final se ajunge și la dizolvarea companiei. În Europa există această răspundere penală.

Stelian Tănase: Am înțeles, dar de acum încolo va funcționa.

Monica Macovei: Sunt exceptate de la dizolvare partidele politice, organizațiile neguvernamentale, instituțiile de presă.

Stelian Tănase: Asta ar mai lipsi, să dăm voie să dizolve partidele politice.

Monica Macovei: Sau instituțiile de presă.

Stelian Tănase: Ce legătură e între Uniunea Europeană și Raportul de țară și graba dumneavoastră de a vota Codul?

Monica Macovei: Păi, să știți că proiectele acestor legi le-am promovat în Parlament anul trecut.

Stelian Tănase: Dar nu era în *to do list* obligația noastră de a trece...

Monica Macovei: Ba da, în *Strategia națională anticorupție* adoptată prin Hotărâre de Guvern în martie 2005, aveam răspunderea penală a persoanei juridice.

Stelian Tănase: Mă refer la Codul Penal și Codul de procedură penală.

Monica Macovei: Păi dar în Codul Penal unde să pun răspunderea penală a persoanei juridice? În Codul Penal, un capitol...

Stelian Tănase: Și așa era în *to do list* de la Uniunea Europeană?

Monica Macovei: Era. Pe ce ne critică Raportul din mai?

Stelian Tănase: Finanțarea partidelor și agenția de integritate.

Monica Macovei: Vă grăbiți. Noi le-am pus în HG prin care am adoptat *Strategia anticorupție* în martie 2005. Deci toată lumea știa de ele. [...]>

[ROMÂNIA LIBERĂ, 2006] = MIHAI MIHĂILESCU, 12 AUGUST 2006

<De astăzi a mai dispărut o "fosilă" a justiției
Insulta și calomnia nu mai sunt infracțiuni

Astăzi, 12 august 2006, intră în vigoare dezincriminarea articolelor 205, 206 și 207 (insulta, calomnia și proba verității). Insulta și calomnia nu mai sunt infracțiuni. Mii de procese penale, multe dintre acestea având ziaristi pe post de acuzați, își pierd obiectul și ar mai putea fi continuate în civil. Cei care vor să ceară despăgubiri vor trebui să se gândească bine pentru că vor plăti taxe de timbru judiciar în cuantum cu despăgubirile pretinse. De astăzi, jurnaliștii nu mai sunt amenințați cu închisoarea pentru pretinse "infracțiuni" de calornie. Una dintre problemele frecvent puse pe tapetul instanțelor penale a fost cea a infracțiunilor de insultă și calornie (articolele 205 și 206 din Codul penal), păstrate ca atare după 1989. De multe ori, ele au fost folosite de potentați pentru a intimida jurnaliștii, condamnați uneori la închisoare. Dintre aceștia, unii au executat efectiv pedeapsa, iar alții au plecat din țară și s-au întors după prescrierea faptei. Mulți dintre jurnaliști, unii chiar dintre "formatorii de opinie", au și acum caziere. Peste toate, ziaristi condamnați definitiv și irevocabil au deschis acțiune la CEDO, au câștigat, iar statul a trebuit să le plătească despăgubiri. Primul care a încercat să schimbe situația a fost Valeriu Stoica, pe când era ministrul Justiției.>

CODUL DEONTOLOGIC AL JURNALISTULUI (Sinaia, 2004)

Orice chestiune care afectează viața comunității este de interes public. Acesta nu se rezumă numai la aspectele politice, ci include orice altă împrejurare care prezintă interes pentru comunitate. - Interesul public nu privește doar ceea ce autoritățile consideră că este de interes public. - Modul în care funcționează și acționează guvernul, autoritățile ori instituțiile publice, precum și orice altă entitate care utilizează bani publici sau care afectează interesul comunității este de interes public major. Toate acțiunile, omisiunile, gesturile și cuvintele demnitarilor, politicienilor și ale tuturor funcționarilor publici legate de exercitarea funcției lor sunt de interes public major. Viata privata a acestora este de interes public atunci când are relevanta pentru exercitarea funcției. -Având în vedere contribuția autorităților la gestionarea puterii și a serviciilor publice, critică adusa acestora se bucura de un interes public major - Atunci când nu există un interes public evident, libertatea de exprimare nu poate fi limitată decât de interesul protejării unui alt drept fundamental. - Orice informații privind încălcarea drepturilor omului - așa cum sunt acestea definite în documentele internaționale ratificate de România - sunt de interes public major.

ROLUL JURNALISTULUI

1. Jurnalistul este dator să exercite dreptul inviolabil la libera exprimare în virtutea dreptului publicului de a fi informat. Jurnalistul se bucură de o protecție sporită în exercitarea acestui drept datorită rolului vital, de apărător al valorilor democratice, pe care presa îl îndeplinește în societate. 2. Jurnalistul este dator să caute, să respecte și să comunice faptele - așa cum acestea pot fi cunoscute prin verificări rezonabile - în virtutea dreptului publicului de a fi informat. 3. Jurnalistul este dator să exprime opinii pe o bază factuală. În relatarea faptelor și a opiniilor, jurnalistul va acționa cu bună-credință. 4. Jurnalistul este dator să semnaleze neglijența, injustiția și abuzul de orice fel. 5. În demersul său de a informa publicul, jurnalistul este dator să reflecte societatea în ansamblul și

Drept public

diversitatea ei, acordând acces în presa și opiniilor minoritare și individuale. Publicul are dreptul să cunoască nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează.

6. Acestea sunt cerințe ale pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică. 7. Profesia de jurnalist implica drepturi și obligații, libertăți și responsabilități.

CONDUITA PROFESIONALĂ

Respectarea drepturilor omului: În exercitarea rolului sau de garant al democrației, presa are datoria primordială de a respecta drepturile omului. Astfel: 1. Jurnalistul este dator să respecte prezumția de nevinovăție. 2. Jurnalistul este dator să respecte viața privată a persoanei (inclusiv aspectele care țin de familie, domiciliu și corespondență). Amestecul în viața privată este permis atunci când interesul public de a afla informația prevalează. În acest context este irelevant dacă o persoană publică a dorit sau nu să dobândească această calitate. O activitate nu este privată doar pentru motivul că nu este desfășurată în public. 3. Jurnalistul este dator să țină cont de interesul legitim al minorului. El va proteja identitatea minorilor implicați în infracțiuni, ca victime sau ca autori, cu excepția situației în care interesul public cere ca aceștia să fie identificați, sau la solicitarea expresă a părinților sau a reprezentanților lor legali, în vederea protejării interesului superior al minorului. 4. Identitatea victimelor accidentelor, calamităților, infracțiunilor, cu precădere cele ale agresiunilor sexuale, nu trebuie să fie dezvăluită, cu excepția situației în care există acordul acestora sau când un interes public major prevalează. De același regim beneficiază și persoanele defavorizate (bolnavi, persoane cu dizabilități, refugiați, etc.). 5. Jurnalistul este dator să nu discrimineze nici o persoană pe motive de rasă, etnie, religie, sex, vârstă, orientare sexuală ori dizabilități și să nu instige la ură și violență atunci când relatează fapte sau își exprimă opiniile.

(Prezentul Cod Deontologic este parte integrantă a Statutului Jurnalistului, adoptat de către Convenția Organizațiilor de Media, la Sinaia, în perioada 9 - 11 iulie 2004)